

Dönem : 3
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

100

6623 sayılı Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı Kanununun 19 ncu maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ulaştırma ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu 28 nolu Geçici Komisyon raporu (1/211)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 978/1363

24 . 2 . 1970

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 4 . 2 . 1970 tarihinde kararlaştırılan «6623 sayılı Türk Havayolları Anonim Ortaklığı Kanununun 19 ncu maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

6623 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı gerekçesi

6623 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden her nevi hava nakliyatı ve buna müteferri işleri yapmak üzere kurulmuş bulunan Türk Havayolları Anonim Ortaklığı, âmme hizmeti ifa etmekle beraber faaliyetinin ekonomik olarak idamesi bakımından ortaklığın, kâr eden veya hiç değilse zarar etmiyen bir malî bünye ile hizmet ifa etmesi gerekli bulunmaktadır.

Milletlerarası sahada hava nakliyatı müesseselerine, bu gayeyi tahakkuk ettirmek ve havacılığa yatırım maksadiyle muhtelif tarzlarda yardımlar yapılmaktadır. Birçok ülkelerde, Türk Havayolları A. O. nın kuruluşuna mütaallik Kanunun 17 nci maddesinde derpiş bulunduğu gibi bütçeden doğrudan doğruya zararlarını karşılamak suretiyle yardım yapılmakta ve hava nakliyatı müesseselerine, hayatiyetleri kazandırılmaktadır.

Havacılık çağında vâki ilerleme neticesinde hava nakliyat müesseseleri kendi kendine yeterlik halini iktisabedebildiğinde bu tip direkt yardımlar yerlerini endirekt yardımlara terk etmektedir. Bu kabîl himaye tedbirleri ise, milli havayolları bakımından gelir vergileri muafiyetinden başlayıp yakıt üzerinden alınan İstihlâk vergileri ve ithal edilen malzemeden alınan Gümrük ve Damga Resmi muafiyetleri tarzında tecelli etmektedir.

Filhakıka, Türk Havayolları kuruluşuna mütaallik 6623 sayılı Kanun vaz'ında da bu görüş hâkim olmuş ve Türk Havayollarının yabancı memleketlerden mübayaa edeceği uçak ve yedek malzemeyi, Gümrük Resminden ve diğer vergilerden muaf tutmuştur. Ancak, bu muafiyetin, bugün Türk Havayollarının gerçek mânada modern bir havayolu seviyesine ulaşabilmesi için ihtiyaçlarını karşılamak bakımından yeterli bir sübvansiyon ifa edemeyeceği izahatın varestedir.

6623 sayılı Kuruluş Kanununun 19 ncu maddesinde sadece Anonim Ortaklık için yabancı memleketlerden mübayaâ edeceği her nevi tayyare ve ilgili her türlü yedek parça ve malzeme Gümrük Resminden ve diğer vergilerden muaf tutulmuştur. Kiralanacak uçaklar hakkında bir sarahat ihtiva etmemektedir.

Havacılık işletmesinin mahiyeti icabı yatırım değeri çok yüksek olan bu tip ulaştırma vasıtasından kiralama suretiyle istifade edilmesi bir zaruret halini almaktadır.

Gerçekten hava nakliyat müesseseleri ne kadar programlı ve plânlı hareket ederlerse etsinler ârizî olarak meydana gelecek fazla kapasiteyi karşılamak için uçak kiralamasına ihtiyaç duyarlar.

Keza uçak imalât sektöründe uçağın seçimi, mukavele akdi, finansman temini, uçağın teslimi gibi işin icabı geçecek süreler ve nihayet yeni tip için eğitim zarureti ve eğitim süreleri, kiralık bir uçak ile bir geçiş devresini çoğu zaman zaruri kılmaktadır.

Ayrıca hava taşıyıcıları, genel kaideler olarak, talebin had safhaya ulaştığı anlar için hazır bir kapasite bulundurlar. Halbuki Türkiye'de ârizî talepleri rahat karşılayabilecek bir kapasiteyi daimî olarak elde tutmak, millî ekonomi bakımından kârlı mütalâa edilemez. Bu itibarla talebin had safhasını da uçak kiralama suretiyle karşılamak daha ekonomik netice tevlihdetmektedir.

Gerek 6623 sayılı Kanunda gerekse mer'î mevzuatta yurt dışında kiralanacak uçakların vergilerden muaf tutulması veya uçakların muvakkat ithal yolu ile yurda getirilmeleri ve vergilerin teminata bağlanması hakkında açık hükümler bulunmadığından kiralanacak uçaklar için gerekli vergilerin ödenmesi, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı ortaklığın kiralamak mecburiyetinde kalacağı uçaklar için bu imkândan istifade edememe gibi bir netice tevlihdetmektedir.

Filhakika, satın alınan ve yurda katî olarak ithal edilen uçaklar, Gümrük Vergisinden muaf tutulduğuna göre, kanun vâzının maksadına uygun olarak muvakkat ithal edilecek uçakların da evleviyetle vergiden muaf tutulması gerekeceği neticesine varılmaktadır. Ancak 6623 sayılı Kanunun meriyetinden bu yana geçen müddet içinde uygulama alanında ortaya çıkan çeşitli aksaklıkların giderilebilmesi maksadıyla ve esasen 6623 sayılı Kanun vâzının güttüğü gayeye uygun olarak, 19 ncu maddesinde değişiklik yapılması zorunluğuna ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan 828 sayılı İthalde Alınacak Damga Resmi Kanunu, ortaklık ithalâtını Damga Resmine tabi kılmaktadır.

Filhakika, 828 sayılı Kanunun esbabı mucibesinde en mühim gerekçelerden birinin, Kalkınma Plânında öngörülen Devlet yatırımlarının salim yollardan finansmanı için lüzumlu gelirin sağlanması olduğu belirtilmektedir. Yine gerekçede, ihracat ve hizmet döviz gelirlerini artırmak maksadıyla döviz alım maliyetinde bir yükselmenin meydana geldiği, bunun bertaraf edilmesi için konulması öngörülen Damga Resmi mükellefiyetinin bir nevi döviz primi olduğu belirtilmiştir. Kanunun esbabı mucibesindeki bu mütalâaya nazaran ortaklığın bu vergi mükellefiyetinden berî kılınması gerekmektedir. Zira ortaklık mübayaalarının Devlet yatırımları meyânında bulunması ve sermayesinin % 90 ndan fazlasının da Hazineye aidiyeti sebebiyle işbu kanun dolayısıyla alınacak resmin aynen Hazine gelirlerine inikâs edeceği düşünüldüğünde ve bu açıdan kanunun tetkikinde, resmin alınmasında Hazinesin bir kazancı olmayacağı aşîkâr bulunmaktadır.

Bundan başka uçak mübayaâ ve kiralamalarına vergilerden muafiyet tanınması ile güdülen gayeye uygun olarak ilgili vesâik de muafiyet şümülüne alınmıştır.

Böylece ihdası düşünülen muafiyetle, eski maddeye nazaran işin tabii icabının yapılması sağlanmış olacaktır.

Yukarıda tafsilen izah olunduğu üzere, büyük dünya devletlerinin kendi millî havayollarına muhtelif yollardan yardımlarda buldukları temel görüşünden ve bu halin Türk Havayolları Anonim Ortaklığını işletmecilik ve malî bakımdan daha da kuvvetli kılması prensibinden hareketle millî havayolunun himaye görmesi gayesine mâtuf olmak üzere, Türk Havayolları A. O. nun yabancı memleketlerden satın alacağı veya kiralyacağı uçaklar ve yedek parça ve malzemenin

ve ilgili vesaikin Gümrük ve diğer resimlerden ve ithalde alınan Damga Resminden muaf tutulması hakkında, 19 ncu maddede değişiklik yapılması ve işbu değişik 19 ncu madde hükmünün halen kiralanmış bulunan bir uçak hakkında da uygulanmasını sağlamak amacıyla; 6623 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesi zorunlu görülmüştür.

28 numaralı Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

28 numaralı Geçici Komisyonu

Esas No: 1/211

Karar No: 2

27 . 3 . 1970

Yüksek Başkanlığa

6623 sayılı Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı Kanununun 19 ncu maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun tasarısını görüşmek üzere Genel Kurulun 56 ncı Birleşiminde kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuz ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştiraki ile toplandı.

Kanun tasarısının gerekçesinde belirtilen hususlar Komisyonumuzca da yerinde mütalâa edilerek kanun tasarısı aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilik temennisi ile Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Geçici Komisyon Başkanı

Bolu

Şükrü Kıyıkıoğlu

Sözcü

Manisa

Selçuk Gümüspala

Kâtip

Trabzon

Ali Rıza Uzuner

Kastamonu

Hasan Tosyalı

Rize

Erol Yılmaz Akçal

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

6623 sayılı Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı Kanununun 19 ncu maddesinin değiştirilmesi ve bu Kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 6623 sayılı Kanunun 19 ncu maddesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 19. — Anonim Ortaklık için yabancı memleketlerden satın alınacak veya kiralanacak her nevi uçak, telsiz cihazı, emniyet ve işaret tesisatı ve bunlara mütaallik her türlü yedek edevat ve malzeme, teçhizat, gümrük resminden, ithalde alınan damga resminden ve diğer bilimum vergi ve resimlerden muaftır.

Mübayaa ve kiralamaya ait mukaveleler, anlaşmalar, sair mutabakat ve bağlantılar ile bunlara müsteniden tanzim olunacak bonolar, senetler, diğer kıymetli evrak ve sair bilmümle vesaik de vergi, resim ve harca tâbi değildir.»

MADDE 2. — 6623 sayılı Kanuna aşağıda yazılı şekilde bir geçici madde eklenmiştir.

«Geçici Madde — Değişik 19 ncu madde hükmü, halen kiralanmış uçaklar hakkında da uygulanır.»

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

4 . 2 . 1970

Başbakan <i>S. Demirel</i>	Devlet Bakanı <i>R. Sezgin</i>
Devlet Bakanı <i>H. Atabeyli</i>	Devlet Bakanı <i>T. Bilgin</i>
Adalet Bakanı <i>Y. Z. Önder</i>	Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>
İçişleri Bakanı <i>H. Menteseoğlu</i>	Dışişleri Bakanı <i>İ. S. Çağlayanlı</i>
Maliye Bakanı <i>M. Erez</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>O. Oğuz</i>
Bayındırlık Bakanı <i>T. Gülez</i>	Ticaret Bakanı <i>G. Titrek</i>
Sağ ve Sos. Y. Bakanı <i>V. Â. Özkan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>A. İ. Birincioğlu</i>
Tarım Bakanı <i>İ. Ertem</i>	Ulaştırma Bakanı <i>N. Mentese</i>
Çalışma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Sanayi Bakanı <i>S. Kılıç</i>
En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>S. O. Avcı</i>	Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Cevheri</i>
İmar ve İskân Bakanı <i>H. Nakiboğlu</i>	Köy İşleri Bakanı <i>T. Kapanlı</i>
Orman Bakanı <i>H. Özalp</i>	Gençlik ve Spor Bakanı <i>İ. Sezgin</i>